

INESSA ARMANDILLE

Hyvä ystävä! Pyydän anteeksi vastauksen myöhästymistä: halusin kirjoittaa eilen, mutta tuli esteitä eikä jäänyt aikaa kirjettä varten.

Kirjasenne suunnitelman suhteen olin sitä mieltä, että „rakkauden vapauden vaatimus” on epäselvä ja — Teidän tahdostanne ja halustanne riippumatta (korostin tätä sanomalla: asia riippuu objektiivisista luokkasuhteista eikä Teidän subjektiivisista mielteistänne) — nykyisessä yhteiskunnallisessa tilanteessa porvarillinen eikä proletaarinen vaatimus.

Te ette myönnä sitä.

Hyvä on. Tarkastellaan asiaa vielä kerran.

Tehdäkseni epäselvän selväksi luetteloin kymmenkunta *mahdollista* (ja luokkavihan oloissa kiertämätöntä) tulkintaa ja huomautin tällöin, että tulkinnat 1—7 ovat mielestäni tyypillisiä tai luonteenomaisia työläisnaisille ja 8—10 porvarisnaisille.

Jos tämä mielitään kumota, niin on todistettava (1) että nämä tulkinnat ovat vääriä (siinä tapauksessa ne on korvattava toisilla tai kumottava väärät) tai (2) epätäydellisiä (siinä tapauksessa uupuva on täydennettävä) tai (3) jako proletaarisiin ja porvarillisiin ei tapahdu siten.

Te ette tee ensimmäistä, toista ettekä kolmatta.

Kohtiin 1—7 Te ette kajoa lainkaan. Myönnätte siis ne (yleispiirteissään) oikeiksi? (Se mitä kirjoitatte työläisnaisten prostituutiosta ja heidän riippuvaisuudestaan: „mahdottomuudesta sanoa ei” soveltuu täysin kohtiin 1—7. Erimielisyyttä meillä ei näy tässä missään.)

Te ette kiistä sitäkään, että tämä on *proletaarinen* tulkinta.

Jäljelle jäävät kohdat 8—10.

Niitä Te „ette täysin ymmärrä” ja „vastustatte”: „en käsitä, kuinka rakkauden vapaus voidaan (juuri niin kirjoitattel!) *samaistaa*” (!!?) 10. kohdan kanssa...

Siis *minä*kö sen „samaistan” ja *minutko* Te aiottekin höyhentää ja murskata?

Kuinka niin? mitä tämä on?

Porvarisnaiset käsittävät rakkauden vapaudella kohtia 8—10 — se on minun teesini.

Kumoatteko Te sen? Sanokaa, mitä *porvarisrouvat* ymmärtävät rakkauden vapaudella?

Te ette sano sitä. Eivätkö kirjallisuus ja elämä sitten *todista*, että porvarisnaiset käsittävät juuri sitä? Todistavatpa hyvinkin! Te vaieten myönnätte sen.

Näin ollen kysymys on siis heidän luokka-asemastaan, ja *heidän* käsitystään tuskin voidaan „kumota” ja sitä olisi kai lapsellista yrittääkään.

Proletaarinen näkökanta on selvästi *erotettava* heidän käsityksestään, asetettava sen *vastapainoksi*. On otettava huomioon se objektiivinen tosiasia, että muutoin *he* sieppaavat kyseiset kohdat kirjasesanne, tulkitsevat niitä omalla tavallaan, muuttavat kirjasesanne vedeksi omaan myllyynsä, selittävät väärässä valossa ajatuksianne työläisille, „*hämmentävät*” työläisiä (kylvämällä heihin epäilyä, että kunhan *Te* ette vain tyrkyttäisi heille *vieraita* ajatuksia). Ja heidän käytettävänä on legio lehtiä j.n.e.

Te sensijaan unohdatte kokonaan objektiiviset ja luokkanäkökohdat ja ryhdytte „hyökkäykseen” *minua* vastaan, ikään kuin minä „samaistaisin” rakkauden vapauden ja kohdat 8—10... Ihmeellistä, kerrassaan ihmeellistä...

„Jopa ohimenevä intohimo ja suhdekin” on „runollisempi ja puhtaampi” kuin (banaalien tai ulkokultaisten) puolisoiden „suudelma ilman rakkautta”. Niin kirjoitatte. Ja niin aiotte kirjoittaa kirjasessakin. Mainiota.

Onko vastakkainasettelu johdonmukainen? Ulkokultaisten puolisoiden suudelmat ilman rakkautta ovat *likaisia*. Kannatan. Niiden vastapainoksi on asetettava... mitä?... Luulisi kai: *rakkaudesta annettu* suudelma? Mutta te asetatte vastapainoksi „ohimenevän” (miksi ohimenevän?) „intohimon” (miksi ei rakkautta?) — loogisesti ajatellen siitä seuraa, että suudelmat ilman rakkautta (ohimenevät) asetetaan vastakkain ilman rakkautta annettujen

aviollisten suudelmien kanssa... Omituista. Eiköhän kansanomaisessa kirjasessa olisi parempi asettaa vastakkain banaali ja likainen poroporvarillis-intelligenttis-talonpoikainen (muistaakseni 6. tai 5. kohta minulla) avioliitto ja rakkauteen pohjaava proletaarinen siviiliavioliitto (lisäämällä, jos niin välttämättä haluatte, että ohimeneväkin suhde, intohimo voi olla likainen, ja voi olla myös puhdas). Luokkatyyppien vastakkain asettelun asemesta Teillä syntyi jonkinlainen „casus”, joka on tietysti mahdollinen. Mutta onko kysymys casuksista? Jos otetaan teemaksi: casus, yksityistapaus — likainen suudelma avioliitossa ja puhdas ohimenevässä suhteessa —, niin sitä aihetta on käsiteltävä romaanissa (sillä asian koko *ydin* on tällöin *erillisessä* tilanteessa, *kyseisten* henkilötyyppien *luonteiden* ja mentaliteetin erittelyssä). Entä kirjasessa?

Te käsititte mainiosti ajatukseni, joka koski Key'ltä¹⁸⁷ otettua sopimatonta lainausta, koska sanoitte, että olisi „typerää” esiintyä „rakkauden professorien” osassa. Aivan. Entä ohimenevän y.m.s. rakkauden professorien osassa?

Vakuutan, etten suinkaan halua polemiikkia. Heittäisin tämän kirjeen mielelläni sivuun ja siirtäisin asian suulliseen keskusteluun asti. Mutta tahtoisin, että kirjasesta tulisi hyvä, että kukaan *ei voisi* kiskaista siitä Teille epämiellyttäviä lauseita (toisinaan *yksikin* lause riittää vaikuttamaan kuin lusikallinen tervaa...), *ei voisi* tulkita Teitä *väärin*. Olen vakuuttunut, että Te kirjoititte tässäkin „vastoin tahtoaanne”, ja lähetän tämän kirjeen vain siksi, että kirjeet saatuanne Te tarkistatte suunnitelman ehkä perusteellisemmin kuin keskustelun perusteella, sillä suunnitelmahan on hyvin tärkeä asia.

Eikö Teillä ole tuttavaa ranskalaista naissosialistia? Kääntäkää hänelle (muka englannista) minun 10 kohtaani ja teidän huomautuksenne „ohimenevästä” j.n.e. ja seuratkaa häntä, kuunnelkaa häntä tarkkaavaisesti: pieni koe, mitä sanovat *sivulliset*, mikä on heidän vaikutelmansa, mitä he odottavat kirjaselta?

Puristan kättänne ja toivon, että kärsisitte vähemmän päänsärkyä ja pikemmin toipuisitte.

V. U.

P. S. Baugyn¹⁸⁸ suhteen en tiedä... On mahdollista, että my friend* on luvannut liikaa... Mutta mitä? En tiedä. Asia on lykätty, s.o. selkkaus on siirtynyt, sitä ei ole ratkaistu. On taisteltava ja taisteltava!! Voitaishiinko heidät saada suostumaan? Mikä on mielipiteenne?

*Kirjoitettu tammikuun 24 pnä 1915
Bernissä*

*Julkaistu ensi kerran v. 1939
„Bolshevik“ aikakauslehden
13. numerossa*

*Julkaistaan
käsikirjoituksen mukaan*

* — ystäväni, Toim.